Kolme skenaariota yhteisen varautumiskeskustelun pohjaksi

Lähde: Etelä-Savon kyläturvallisuus –hanke, Anni Pietarinen

KYLÄVARA

Suomen Kylät
Finlands Byar

Euroopan unionin
osarahoittama

Talvimyrsky – kun valot sammuvat

Skenaario 1

KYLÄVARA
Suomen Kylät
Finlands Byar
Euroopan unionin
osarahoittama

Tilannekuva

On helmikuun puoliväli. Päivä on ollut poikkeuksellisen kylmä, ja illan hämärtyessä taivaalle nousee nopeasti sakea lumisade.

Tuuli yltyy puuskissa yli 20 metriin sekunnissa, ja lumipyry tekee näkyvyydestä lähes olemattoman.

Sähkölinjat taipuvat raskaiden tykkylumien alla.

Kello 18.42 alue pimenee kerralla. Sähköt katkeavat koko kylältä ja useista naapurikylistä.

Myrsky jatkuu, ja sääennuste lupaa, että korjaustyöt voivat viivästyä jopa vuorokausilla.

Kylän tilanne

- Lämpötilat laskevat nopeasti talojen sisällä, etenkin niissä, joissa ei ole varaavaa takkaa tai muuta varalämmitystä.
- Puhelinverkko alkaa pätkiä, ja osa mastoista on jo kaatunut. Nettiyhteydet katoavat lähes kokonaan.
- Teitä ei ole aurattu, ja tuuli kinostaa lunta niin, että pienemmät tiet ovat hetkittäin tukossa.
- Kauppa ja huoltoasema ovat kiinni, koska kassajärjestelmät ja pumput eivät toimi ilman sähköä.
- Kylän ikäihmiset asuvat hajallaan, osa yksin syrjäisten teiden varsilla.

Kaksi tuntia sähkökatkon alkamisesta

Kyläläiset ovat sytyttäneet taskulamppuja, kynttilöitä ja takkoja.

Moni yrittää soittaa naapureilleen, mutta yhteydet ovat heikot. Sosiaalisen median ryhmät hiljenevät, kun verkko kaatuu. Naapurilta ehtii tulla vielä muutama viesti:

Onko teillä pimeänä?

Kuuluuko teillä radio?

Mummo ei vastaa, pitäisikö käydä katsomassa?

Sitten yhteydet katkeavat kokonaan.

Mitä kyläyhteisö voi tehdä
tässä tilanteessa?

Mitä kyläyhteisön olisi pitänyt tehdä
jo aikaisemmin?

Pitkittynyt hellejakso – kun kuumuus ei hellitä

Skenaario 2

KYLÄVARA
Suomen Kylät
Finlands Byar
Euroopan unionin
osarahoittama

Tilannekuva

On heinäkuun loppu, ja kylän alue on kärsinyt poikkeuksellisen pitkästä hellejaksosta. Metsäpalovaroitus on voimassa koko alueella ja paloja on jo ollut. Lämpötila on pysynyt yli 30 asteen jo kolmatta viikkoa, ja yötkin ovat olleet epätavallisen lämpimiä. Sade ei ole kastellut maata yli kuukauteen.

Kello on 15.30, ja päivän ylin lämpötila nousee jälleen 33 asteeseen.

Ilma seisoo paikallaan, ja tuuli on lähes olematon. Sähkönkulutus on kasvanut koko alueella, kun ihmiset yrittävät viilentää kotejaan tuulettimilla ja ilmalämpöpumpuilla.

Iltapäivällä ankara ukkosrintama vyöryy kylän yli katkoen puita teille. Sähköt katkeavat laajalta alueelta ylikuormituksen ja kaatuneiden puiden vuoksi. Sähköyhtiö arvioi, että korjaus voi kestää useita tunteja – ehkä yön yli.

Kylän tilanne

- Sisälämpötilat nousevat nopeasti, erityisesti vanhoissa taloissa ja rivitaloasunnoissa, joissa ei ole jäähdytystä.
- Vesi on niukilla, sillä kaivojen pinnat ovat laskeneet ja vedenkulutus on kasvanut.
- Sähkökatko pysäyttää kyläkaupan kylmälaitteet, ja osa elintarvikkeista alkaa pilaantua.
- Metsäpalovaroitus on äärimmäinen, ja lähimetsissä on jo nähty savupatsaita.
- Tieurille on kaatunut useita puita, eikä tuhojen laajuudesta ole tarkkaa tietoa.
- Ikäihmiset ja pitkäaikaissairaat ovat erityisen alttiita lämpöhalvaukselle ja nestehukalle.
- Kylän eläimet – kotieläimet, lemmikit ja karja – kärsivät kuumuudesta ja veden puutteesta.

Kaksi tuntia sähkökatkon alkamisesta

Kyläläiset yrittävät pysyä sisällä verhot kiinni, mutta lämpötila nousee nopeasti tukalaksi. Äkillinen ukkosrintama toi lisäksi painostavan kosteuden.

- Jääkaapit ja pakastimet alkavat lämmetä.
- Tuuletin ei pyöri, ja painostava ilma seisoo.
- Puhelimet kuumenevat ja akku hupenee, koska verkko pätkii.
- Osa ihmisistä ei uskalla avata ikkunoita hyönteisten ja kuuman ulkoilman vuoksi.
- Naapuri ehtii laittaa viestin ennen kuin verkko hidastuu:

  Onko teillä viileämpää?

  Iskikö salama siihen vanhan Matin mäntyyn?

Mitä kyläyhteisö voi tehdä
tässä tilanteessa?

Mitä kyläyhteisön olisi pitänyt tehdä
jo aikaisemmin?

Häiriöiden keskellä – kyberhyökkäykset ja polttoainepula

Skenaario 3

KYLÄVARA
Suomen Kylät
Finlands Byar
Euroopan unionin
osarahoittama

Tilannekuva

Euroopassa on kiristynyt turvallisuustilanne, ja useita valtioita on joutunut laajojen kyberhyökkäysten kohteeksi.

Häiriöt ovat heijastuneet myös Suomeen: pankkipalvelut toimivat ajoittain, sähköverkkoa kuormitetaan ja viranomaiset varoittavat mahdollisista evakuoinneista tietyillä alueilla.

Kylän alue ei ole sotatoimien keskellä, mutta epävarmuus ja arjen häiriöt tuntuvat kyläläisten elämässä joka päivä.

On elokuun alku. Aamulla radiossa kerrotaan, että laaja kyberhyökkäys on lamauttanut osan sähköverkon ohjausjärjestelmistä, ja polttoaineen jakelua on rajoitettu koko maassa.

Samalla viranomaiset ilmoittavat, että osalla maakunnan alueista voidaan joutua tekemään nopeita evakuointeja, jos tilanne pahenee.

Kylän tilanne

- Sähkökatkot tulevat ja menevät ilman ennakkovaroitusta.
- Pankkikortit eivät aina toimi, ja käteistä on vain harvoilla.
- Polttoaineen säännöstely tarkoittaa, että huoltoasemalta saa vain pienen määrän dieseliä tai bensiiniä – jos pumput ylipäätään toimivat.
- Tietoliikenneyhteydet ovat epävakaita, ja osa mastoista toimii varavoimalla.
- Huhut leviävät nopeasti, koska virallista tietoa on vaikea saada.

Ensimmäiset tunnit häiriöiden kärjistyessä

Aamupäivällä kylä pimenee jälleen.

Sähköt katkeavat, ja kyläläiset yrittävät kuunnella paristokäyttöisiä radioita.

Kaupan maksupäätteet eivät toimi, ja ostoksia voi tehdä vain käteisellä.

Huoltoaseman pihalla on jono, mutta polttoainetta on jäljellä vain vähän.

Lähetetyt viestit viivästyvät ja yhteys pätkii. Viimeinen viesti ennen verkon kaatumista:

> *Tiedätkö, onko jollain ylimääräistä polttoainetta generaattoriin?*

Mitä kyläyhteisö voi tehdä
tässä tilanteessa?

Mitä kyläyhteisön olisi pitänyt tehdä
jo aikaisemmin?

Työkaluja yhteisölliseen varautumiseen

www.kylavara.fi

KYLÄVARA

Suomen Kylät
Finlands Byar

Euroopan unionin
osarahoittama